

АКРЕДИТОВАНИ ПРОГРАМИ СТАЛНОГ СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА У БИБЛИОТЕЧКО-ИНФОРМАЦИОНОЈ ДЕЛАТНОСТИ У СРБИЈИ (2014–2017)

Добрила Бејенишић
Народна библиотека Србије,
Београд

УДК: 026/027:[023-051:37(497.11)"2014/2017"

Сажетак

Акредитовани програми сталног стручног усавшавања представљају један вид стручног усавшавања библиотекара и књижничара у Србији. Овај вид усавшавања први пут законски је регулисан *Законом о библиотечко-информационој делатности* из 2011. године и *Правилником о сталном стручном усавшавању у библиотечко-информационој делатности* из 2013. године. Од тада су реализована четири циклуса овог вида стручног усавшавања. У циљу сагледавања досадашњих резултата акредитованих програма, спроведена је анкета у мрежи библиотека у Србији. Резултати квантитативне и квалитативне анкета представљаће показатеље за будуће организовање акредитованих програма сталног стручног усавшавања у Србији.

Кључне речи: акредитовани програми, стално стручно усавшавање, образовање библиотекара.

Стално стручно усавршавање у библиотечко-информационој делатности у Србији први пут законски је регулисано *Законом о библиотечко-информационој делатности*, члан 49. став 4 („Службени гласник РС“, број 52/11). На основу законске регулативе стално стручно усавршавање ближе је регулисано *Правилником о сталном стручном усавршавању у библиотечко-информационој делатности* (Сл. гласник РС бр. 18/13). Поменути *Правилником* утврђен је начин акредитације програма сталног стручног усавршавања, као и начин организовања и спровођења тих програма. Од ступања на снагу *Правилника* до данас акредитована су и реализована четири циклуса програма сталног стручног усавршавања: програми за 2014, 2015, 2016. и 2017. годину. У складу са *Правилником* конкурс се расписује сваке године 1. септембра за програме за наредну годину и траје до 30. септембра. До 31. децембра управник Народне библиотеке Србије доноси одлуку о акредитацији програма за наредну годину. У анализираном периоду ти рокови су доследно поштовани.

У намери да сагледамо резултате досадашње реализације акредитованих програма сталног стручног усавршавања, а сматрајући да је период од четири године релевантан, Одељење за истраживање и развој библиотечко-информационог система – Матично одељење Народне библиотеке Србије, спровело је истраживање у мрежи библиотека у Србији. Циљ истраживања био је да се добију статистички подаци о броју запослених који су похађали програме сталног стручног усавршавања у протекле четири године (по типу библиотека у којима су запослени) као и да се утврди који програми су били заступљени и у којој мери. Поред прикупљања статистичких података, спроведена је и анкета чији је циљ био да се утврди какав је квалитет акредитованих програм и у којој мери су они задовољавали потребе и очекивања корисника. Све матичне библиотеке спровеле су анкете у библиотекама које се налазе у њиховој надлежности и доставиле су статистичке податке о реализацији програма. Резултати истраживања који ће бити изнети у даљем тексту заснивају се на подацима који су достављени из мреже библиотека у Србији.

СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ

Што се статистичких података тиче, захтевано је да се наведе назив програма, име/имена аутора/реализатора и број полазника по типу библиотека као и укупан број полазника по програму за сваку годину појединачно. Све анкетиране библиотеке доставиле су ове податке изузимајући податак о броју полазника по типу библиотеке, који је доставио занемарљиво мали број матичних библиотека, тако да тај податак не може да се сматра релевантним. Стога он није ни наведен у резултатима анкете. Наведен је коначан број полазника.

У табелама које следе наведени су статистички подаци по програму за сваку годину појединачно. Број полазника недостаје за програме за које матичне библиотеке нису доставиле податке (програми или нису реализовани или нису вођене статистике о броју полазника). У одвојеним табелама биће наведени и програми које комисија није акредитовала, са циљем да се обезбеди потпуни увид у акредитоване програме сталног стручног савршавања у анализираном периоду.

Резултати истраживања за програме акредитоване за 2014. годину:

	Назив програма	Аутор/и програма	Институција	Број полазника
1.	Едукација библиотекара у библиотекама које обављају поверене послове заштите старе и ретке библиотечке грађе	мр Душица Грбић, Финка Пјевач и Александра Драпшин	Библиотека Матице српске	27
2.	Коришћење дигиталних ресурса у библиотекама	Новка Шокица Шуваковић, Иванка Клајн, Ивана Гргурић и Оливера Михајловић	Библиотека Матице српске	34
3.	Серијске публикације и документарна и ситно штампана грађа – специфичности обраде, селекција и њихово претраживање	Марија Јованцаи, Стефанија Маћко и Светлана Довниковић	Библиотека Матице српске	20
4.	Рад са корисницима у библиотекама	Гордана Ђилас	Библиотека Матице српске	193
5.	Откриће тајни библиотеке. Увод деце и омладине у коришћење библиотеке и основни видови сусретања са књигом	Ирена Богнар	Градска библиотека Суботица	35

	Назив програма	Аутор/и програма	Институција	Број полазника
6.	Бајке и приповетке (мађарске бајке, приповетке и традиционално приповедање у библиотеци)	др Јудит Рафаи, проф др Ева Хожа и мр Валерија Беседеш	Завод за културу војвођанских Мађара	
7.	Подстицање читања код деце и младих	Љиљана Косијер и Даниела Скоковић		64
8.	Упознајте се са виртуелним светом рачунара – информатичко описмењавање	Рената Минић, Катарина Бели и Беба Станковић	Народна библиотека „Илија Петровић“ Пожаревац	19
9.	Развојна библиотерапија као вид промовисања креативног читања у библиотеци	МА Јелена Митровић	Народна библиотека Србије	401
10.	Каталогизација монографских публикација – релације у каталогу	Тања Тасић и Ана Савић	Народна библиотека Србије	36
11.	Образовање библиотекара за рад у систему узајамне каталогизације COBISS.SR	Институт информатичких знаности ИЗУМ, Марибор, Словенија	Народна библиотека Србије	464
12.	Предметна и стручна класификација на три нивоа	Илинка Смиљанић	Народна библиотека Србије	33
13.	Збирка некњижне грађе и старе и ретке књиге у библиотекама	Јелена Глишовић и Маша Милорадовић	Народна библиотека Србије	30
14.	Набавка библиотечке грађе и извора у библиотекама	др Добрила Бегенишић	Народна библиотека Србије	218

	Назив програма	Аутор/и програма	Институција	Број полазника
15.	Заштита старе и ретке библиотечке грађе	др Оливера Стефановић, др Нада Мирков Богдановић и Драгана Перуничкић	Народна библиотека Србије	40
16.	Стара српска штампана књига (15–19. век)	Мирослав Лазивић и Жарко Војновић	Народна библиотека Србије	15
17.	Рукописне књиге и основе археографије	Миланка Убипарип и Владан Тријић	Народна библиотека Србије	15
18.	Каталогизација монографских публикација (основе и скраћени библиографски опис)	Тања Тасић и Ана Савић	Народна библиотека Србије	18
19.	Матичне функције у новим законским прописима	Владимир Шекуларац, Бојана Вукотић, Марина Митрић и мр Ивана Тодоровић	Народна библиотека Србије	40
20.	Оснивање и вођење завичајних фондова	др Дејан Вукићевић	Народна библиотека Србије	233
21.	Организација библиотечких услуга за особе са потешкоћама у читању	мр Драгана Милуновић	Народна библиотека Србије	28
22.	Нова каталожка парадигма	Тања Тасић и Ана Савић	Народна библиотека Србије	
23.	Информациона писменост у библиотекама: комерцијални и некомерцијални електронски извори информација	Александра Поповић, мр Сања Антонић и др Драгана Столић	Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“	182

	Назив програма	Аутор/и програма	Институција	Број полазника
24.	Медији и библиотеке – медијска писменост и односи са медијима као основа за презентацију, промоцију и развој библиотечке делатности у дигиталном добу	проф. др Александра Вранеш	Филолошки факултет Универзитета у Београду	

За 2014. годину нису одобрени следећи програми:

	Назив програма	Аутор/и	Институција
1.	Примена метода и техника мапа учења, брзог читања, памћења у настави и интеграција у образовни систем	Салим Горанац	Студио за образовање одраслих „ЦЕПОМ“
2.	Савремена библиотека	Ђурђевица Јарић, Иван Стојановић	Градска библиотека Панчево и Градска библиотека Вршац
3.	Дани библиотека и библиотекара. Континуирано стручно усавршавање у контексту развоја делатности и професионализације струке	мр Милица Кирђански	Градска библиотека Нови Сад
4.	Изазови рада са корисницима	Народна библиотека „Вук Караџић“ Крагујевац	Народна библиотека „Вук Караџић“ Крагујевац
5.	Академско писање	др Добрила Бегенишић, МА Јелена Митровић	Народна библиотека Србије
6.	Каталогизација монографских публикација у више делова	Тања Тасић и Ана Савић	Народна библиотека Србије
7.	Електронско пословање у библиотекама	Дуња Новаковић и Драган Ристић	Библиотека шабачка

Резултати истраживања за програме акредитоване за 2015. годину:

	Назив програма	Аутор/и програма	Институција	Број полазника
1.	Оснивање и вођење завичајних фондова	Дејан Вукићевић	Народна библиотека Србије	81
2.	Збирке некњижне грађе и старе и ретке књиге у библиотекама	Јелена Глишковић, Маша Милорадовић	Народна библиотека Србије	49
3.	Аналитичка обрада саставних делова серијских публикација	Небојша Ковачевић, Биљана Милић Крстић, Драгиња Витковић	Народна библиотека Србије	27
4.	Каталогизација монографских публикација (релације у каталогу)	Тања Тасић и Ана Савић	Народна библиотека Србије	33
5.	Каталогизација монографских публикација (основе и скраћени библиографски опис)	Тања Тасић и Ана Савић	Народна библиотека Србије	11
6.	Основе метаподатака: за нотну, аудио и аудио-визуелну грађу	Весна Александровић	Народна библиотека Србије	23
7.	Заштита старе и ретке библиотечке грађе	Оливера Стефановић, Нада Мирков Богдановић, Драгана Перуничкић	Народна библиотека Србије	67
8.	Образовање библиотекара за рад у систему узајамне каталогизације COBISS.SR	Институт информацијских знаности, ИЗУМ, Марибор, Словенија	Народна библиотека Србије	608
9.	Организација библиотечких услуга за особе са потешкоћама у читању	мр Драгана Милуновић	Народна библиотека Србије	37

	Назив програма	Аутор/и програма	Институција	Број полазника
10.	Каталогизација серијских публикација (штампаних и електронских) и формирање и одржавање збирке серијских публикација	Слободанка Комненић, Бојана Вукотић	Народна библиотека Србије	83
11.	Библиографија. Библиографска истраживања и израда персоналних библиографија	Марија Богдановић, Гордана Ћилас	Народна библиотека Србије	170
12.	Предметна и стручна класификација на три нивоа	Илинка Смиљанић	Народна библиотека Србије	87
13.	Подстицање читања код деце и младих	Љиљана Косијер, Даниела Скоковић	Градска библиотека у Новом Саду	169
14.	Метаподаци у савременом библиотекарству	Наташа Дакић, Јелена Андоновски	Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“	392
15.	Култура дигиталног маркетинга	Весна Вуксан, Милена Костић	Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“	59
16.	Google за библиотекарe	Драгана Столић, Весна Вуксан, Александра Поповић	Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“	142
17.	Вики Библиотекар	Александра Поповић, Оја Кринуловић, Ђорђе Стакић	Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“	134
18.	Специјална библиотека – центар библиотечко-информационе делатности у привреди и јавним установама	Нада Арбутина, Бранка Драгосавац, Исидора Ињац	Библиотека града Београда	14

	Назив програма	Аутор/и програма	Институција	Број полазника
19.	Обука за коришћење библиотечког софтверског система БИСИС вер. 4	Предраг Ђукић	Библиотека града Београда	
20.	Инкунабуле	Душица Грбић, Светлана Вучковић, Александра Драпшин	Библиотека Матице српске	43
21.	Коришћење дигиталних ресурса у библиотекама	Новка Шокица Шуваковић, Иванка Клајн	Библиотека Матице српске	159
22.	Управљање конфликтима у библиотекама: у сусрет стварању ефикасног радног окружења	Јелена Јовин	Библиотека Матице српске	275
23.	Пут завичајних фондова до корисника	Ирен Богнар, Миле Тасић, Рита Флеис, Изабела Папди	Градска библиотека Суботица	60
24.	Обогаћење и нормирање метаподатака при опису дигиталних објеката	Мирјана Брковић, Душан Ранђеловић	Универзитет у Новом Саду	
25.	Шта после скенирања? Дигитализација библиотечке грађе и коришћење дигиталних колекција	Богдан Трифуновић	Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“ Чачак	144
26.	Сеоске библиотеке као информациони и комуникациони центри сеоских локалних заједница (Пример пројекта Пољопривредне библиотеке у Јагодини)	Весна Црнковић	Народна библиотека „Радислав Никчевић“ Јагодина	186

За 2015. нису одобрени следећи програми:

	Назив програма	Аутор/и програма	Институција
1.	Упознајте се са виртуелним светом рачунара – информатичко описмењавање	Рената Минић, Татјана Јовановић Негоицић, Беба Станковић	Народна библиотека „И. М. Петровић“ Пожаревац
2.	Библиографија: припрема за испис у локалној бази (COBIB)	Драгослава Родаљевић, Биљана Ристовић	Народна библиотека Ужице
3.	Корелација библиотека – читалац	Ирен Богнар, Јелена Цветић, Дора Хичик, Естер Берењи, Сања Васић	Градска библиотека Суботица
4.	Дигитализација текстуалне грађе: специфичности текстуалних дигиталних објеката	Мирјана Брковић, Душан Ранђеловић	Универзитет у Новом Саду

Резултати истраживања за програме акредитоване за 2016. годину:

	Назив програма	Аутор/и програма	Институција	Број полазника
1.	Креирање дигиталних колекција на Cloud платформи	Предраг Ђукић	Библиотека града Београда	26
2.	Посебни фондови и колекције у специјалним, јавним и школским библиотекама	Нада Арбутина	Библиотека града Београда	
3.	Библиометрија и научни часописи	Драгана Столић, Александра Поповић	Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ у Београду	179
4.	Друштвени медији и дигитално приповедање	Весна Вуксан, Милена Костић	Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ у Београду	44

	Назив програма	Аутор/и програма	Институција	Број полазника
5.	Вики-библиотекар	А. Поповић, О. Кринуловић, С. Антонић, Ђ. Стакић	Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ у Београду	88
6.	Ауторско право у библиотечко-информационој делатности	Татјана Брзуловић Станисављевић, Драгана Столић	Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ у Београду	268
7.	Linked Open Data и Bibframe: нови облици организовања метаподатака у библиотекарству	Наташа Дакић, Јелена Андоновски	Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ у Београду	25
8.	Образовање библиотекара за рад у систему узајамне каталогизације COBISS.SR	Институт информацијских знаности, ИЗУМ, Марибор, Словенија	Народна библиотека Србије	368
9.	Каталогизација серијских публикација (штампаних и електронских) и формирање и одржавање збирке серијских публикација	Слободанка Комненић, Бојана Вукотић	Народна библиотека Србије	173
10.	Агрегација метаподатака и примена ауторских права за дигитализовану грађу у контексту Европеане	Станислава Гардашевић, Драгана Милуновић	Народна библиотека Србије	
11.	Унапређење библиотечких услуга корисницима оштећеног вида	Недељка Ложајић, Душица Мурић	Народна библиотека Србије	47
12.	Библионица	Весна Александровић	Народна библиотека Србије	165

	Назив програма	Аутор/и програма	Институција	Број полазника
13.	Електронска обрада старих и ретких књига	Светлана Вучковић, Финка Пјевач, Новка Шокица	Библиотека Матице српске	108
14.	Управљање конфликтима у библиотекама – у сусрет стварању ефикасног радног окружења	Јелена Јовин	Библиотека Матице српске	295
15.	Библиотерапија (на мађарском језику)	Е. Бартош, Ј. Хорват, К. Фекете Мађарне	Завод за културу војвођанских Мађара	
16.	Развијање информационе и медијске писмености код деце и младих	Гордана Љубановић, Слађана Галушка	Библиотека Плус	62

За 2016. нису одобрени следећи програми:

	Назив програма	Аутор/и програма	Институција
1.	Читам, пишем, разумем УДК	Илинка Смиљанић	Народна библиотека Србије
2.	Стилови понашања, пословна комуникација, ДИСЦ анализа управљања конфликтима	Беба Станковић	Народна библиотека „Илија М. Петровић“, Пожаревац
3.	Друштвене мреже и блогови у служби библиотекарства	Рената Минић, Вера Зарић Митровић	Народна библиотека „Илија М. Петровић“, Пожаревац
4.	Сарадња јавних и школских библиотека	Зорица Сорак	Академија Филиповић

	Назив програма	Аутор/и програма	Институција
5.	Улога библиотекара јавних библиотека у медијској и информационој писмености средњошколаца	Драгослава Родаљевић, Бојана Маринчић	Народна библиотека Ужице

Резултати истраживања за програме акредитоване за 2017. годину:

	Назив програма	Аутор/и програма	Институција	Број полазника
1.	Библиографски алати: EndNote и Mendeley	Драгана Столић, Александра Поповић	Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ у Београду	25
2.	Вики-библиотекар	А. Поповић, О. Кринуловић, С. Антонић, Ђ. Стакић	Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ у Београду	61
3.	Ауторско право у БИД	Татјана Брзуловић Станисављевић, Драгана Столић	Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ у Београду	102
4.	RDA и BIBFRAME: библиографски опис за 21. век	Наташа Дакић, Јелена Андоновски, Александра Тртовац	Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ у Београду	49
5.	Мултимедије у библиотекарству	Весна Вуксан, Мирјана Нешић	Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ у Београду	39
6.	Читалачки клубови у библиотеци	Јелена Бенић	Народна библиотека Србије	210

	Назив програма	Аутор/и програма	Институција	Број полазника
7.	Каталогизација серијских публикација (штампаних и електронских) и формирање и одржавање збирке серијских публикација	Слободанка Комненић, Бојана Вукотић	Народна библиотека Србије	65
8.	Аналитичка обрада саставних делова серијских публикација	Небојша Ковачевић, Ана Стевановић, Драгиња Витковић	Народна библиотека Србије	37
9.	Библиотечке услуге за особе треће животне доби	Добрила Бегенишић, Јелена Бенић	Народна библиотека Србије	239
10.	Унапређење библиотечких услуга корисницима оштећеног вида	Недељка Ложајић, Душица Мурић	Народна библиотека Србије	6
11.	Библионица	Весна Александровић	Народна библиотека Србије	418
12.	Електронска обрада старих и ретких књига	С. Вучковић, Ф. Пјевач, Н. Шокица	Библиотека Матице српске	19
13.	Мотивисани библиотекари покрећу свет (вештина мотивисања библиотекара)	Јелена Јовин	Библиотека Матице српске	164
14.	Гејмификација и коришћење игара у библиотекама	Мирко Марковић, Диана Парлић, Данка Даничић	Интернет клуб Љиг	
15.	Библиотека шабачка – примери добре праксе у очувању културне баштине	Небојша Цвејић, Јелена Подгорац Јовановић, Драган Ристић	Библиотека шабачка	116
16.	Иновације и трендови у јавним библиотекама	Весна Црнковић	Народна библиотека „Радислав Никчевић“ Јагодина	272

	Назив програма	Аутор/и програма	Институција	Број полазника
17.	Ко то тамо прича?	Весна Вуксан	Библиотекарско друштво Србије	126
18.	Образовање библиотекарка за рад у систему узајамне каталогизације COBISS.SR	Институт информацијских знаности, ИЗУМ, Марибор, Словенија	Народна библиотека Србије	384

За 2017. нису одобрени следећи програми:

1.	Израда и имплементација пројеката у култури	Слободан Љубић, Небојша Антић	Јавна библиотека „Бора Станковић“ Врање
----	---	-------------------------------	---

Збирни резултати у погледу броја акредитованих програма и броја полазника за посматране четири године изгледају овако:

Година	Број акредитованих програма	Број полазника
2014.	24	2.145
2015.	26	3.053
2016.	16	1.848
2017.	18	2.332

Добијени статистички подаци показују да је највећи број програма био пријављен у првој години примене *Правилника* (31), а потом се из године у годину бележи пад: у 2015. години конкурисало је 30 програма, у 2016. години 21, а у 2017. години бележи се значајан пад пошто је конкурисало само 19 програма. Највише програма одобрено је 2015. године (26) кад је било и највише полазника, а најмањи број програма одобрено је 2016. године (16) кад је било и најмање полазника. Што се тиче броја одбијених програма, он одговара броју пријављених програма, што је више програма пријављено више је и одбијено. Највише програма одбијено је 2014. године (7) а најмање 2018. године (1).

РЕЗУЛТАТИ АНКЕТЕ

Из мреже библиотека Србије достављено је укупно 1.098 анкета. Анкету је попунило 389 књижничара, 634 библиотекара и 75 виших књижничара.

На прво питање у којем се захтевало од испитаника да се изјасне да ли су у анкетираном периоду похађали акредитоване програме сталног стручног усавршавања позитивно је одговорило 960 испитаника, програме није похађало 57, а делимично их је похађао 81 испитаник.

На питање ко је био иницијатор вашег усавршавања, испитаници су одговорили на следећи начин:

Ја лично	Претпостављени	Колеге	Матична библиотека	Остало
361	336	69	469	3

У одговору на ово питање поједини испитаници су заокруживали и више одговора. У случају да су заокружили „остало“ наводили су да су њихово усавршавање иницирали удружење, секција, ВБС. Из одговора на ово питање може се закључити да су матичне библиотеке биле иницијатори усавршавања код скоро половине испитаника, затим на другом месту је претпостављени, а само једна трећина испитаника показала је личну иницијативу за сталним стручним усавршавањем.

На питање шта их је мотивисало да похађају програме, 438 испитаника је одговорило да је то законска обавеза, садржај програма био је инспирација за 653 испитаника, а 13 њих заокружило је „остало“ и навело: жеља за усавршавањем, жеља за напредовањем у струци, лична амбиција, жеља да чујем нешто ново, радозналост. Неки испитаници заокруживали су и једно и друго. Код већине испитаника пресудан је, дакле, био садржај програма, што значи да би квалитетнији и иновативнији програми привукли већи број полазника.

Досадашњим програмима у потпуности је задовољно 506 испитаника, делимично 497, а није задовољно њих 34. Овај резултат у супротности је са ставом библиотечких стручних радника који се износи у усменој комуникацији, где се изражава незадовољство акредитованим програмима сталног стручног усавршавања.

На питање да ли им знања стечена на овим програмима помажу да унапреде свој рад 592 испитаника одговорила су позитивно, 62 негативно, а делимично је задовољно 394 испитаника. Када се одговор на ово и претходно питање упореди са одговорима на питање о мотивацији за похађање акредитованих програма, види се да очекивања нису испуњена до краја. Наиме, као што је већ речено, код више од половине испитаника пресудан за похађање био је садржај програма, међутим, један део испитаника сматра да им садржаји програма само делимично помажу да унапреде свакодневни рад.

Садржаји програма испуњавају очекивања и потребе 535 испитаника, 82 њих изјаснило се негативно, а 441 испитаник сматра да ови програми делимично испуњавају њихова очекивања и потребе. И у одговорима на ово питање бележи се исти тренд као у претходном питању, садржајем програма задовољно је око половине испитаника, док се нешто мање од половине изјаснило да садржаји програма делимично испуњавају њихова очекивања и потребе.

Да су аутори/реализатори програма компетентни за тему којом се баве сматра највећи број испитаника (923), 22 њих сматра да нису компетентни а 143 испитаника сматра да су аутори/реализатори програма делимично компетентни. Овај резултат показује да су предавачи углавном испунили очекивања полазника и да су компетентни за тему којом се баве.

Што се тиче неких других тема које би требало да буду заступљене у програмима ССУ, 385 испитаника сматра да је то потребно, а 522 њих да то није потребно. Одређени број испитаника није се изјасно по овом питању. Резултати анкете по овом питању показују да је око половина испитаника задовољно темама које су заступљене, док нешто мање од трећине сматра да треба укључити и друге теме.

Уколико је одговор на ово питање био „Да“, захтевано је да се наведу теме које испитаници сматрају интересантним за будућа усавршавања. Иако је значајан број испитаника навео да треба да постоје друге теме, они нису навели које. Испитаници који су се изјаснили навели су следеће: више практичних тема, обука ECDL, рад са корисницима, рад на мотивацији запослених, популаризација читања, како задовољити потребе савремених читалаца, сарадња са локалном заједницом, е-извори, ИТ програми за децу, статистика у библиотекама, ISO 639-1, управљање квалитетом, како повећати број корисника, норме, обрада и инвентарисање серијских публикација, уједначавање записа у COBISS-у, пословна комуникација, страни језици, унапређење рада са децом и младима, развој библиотека у малим срединама, међуљудски односи у библиотеци, обрада завичајне грађе, како писати пројекте, како додатно финасирати библиотеке, обрада некњижне грађе, дигитализација посебно завичајног фонда, управљање дигиталном грађом, обрада књига на страном језику, јавно заговарање, побољшање веб-презентација библиотека, заштита ауторских права, развој библиотеке као информативног центра у друштву, организовање трибина, јавни наступи, вештине јавне комуникације, организација књижевних вечери и других културних манифестација, библиотечко законодавство, рад са корисницима са посебним потребама, набавка и попуна фонда, рад са корисницима трећег животног доба, историја књиге и библиотека, спровођење јавних набавки, маркетинг, сарадња са писцима, рад са угроженим и маргинализованим групама, електронско позајмљивање, родна равноправност, стрип кутак, тинејџери и библиотека, набавка

књига у савременом библиотекарству, управљање библиотекама, проналажење информација, музеологија и архивирање, примери добре праксе популарисања фондова завичајних одељења, библиотечки рад у мањим срединама, нове активности које би понудила библиотека, упознавање са радом библиотека из окружења и из суседних земаља, више информација о функционисању библиотека из ЕУ, раритетна библиотечка грађа, микрографија, преформатирање публикација, конзервација и рестаурација, дигитална репозиција, репрографија, дигитална транзиција, дигитализација по захтеву, тродимензионална дигитализација, стицање вештина за вођење радионица (посебно за децу), вештина презентовања, комуникацијске вештине са корисницима и медијима, организовање комплексног пројектног пословања, виртуелне референсне збирке, теме које се баве радном јавних библиотека, теме које се баве специјалним библиотекама, ревизија фонда, повећање улоге каталогизатора у делатности библиотека, стручна и предметна класификација, заштита културних добара у теорији и пракси, едукација за БИСИС, информатичка писменост, увести теме које се баве библиографијом, РДА, нормативна база, електронско издаваштво. Занимљиво је да су у одговору на ово питање наведене и теме које су биле предмет програма сталног стручног усавршавања.

Теме наведене у претходном питању углавном су се поклапале са одговором на следеће питање у којем се захтевало да се заокруже тематске области за које су убудуће потребна усавршавања. У оквиру тог питања испитаници су углавном заокруживали више одговора. Највеће интересовање испитаници су показали за ИТ област, затим за рад са корисницима, потом следе чување и заштита фонда и пројектно пословање, обрада, правни прописи и њихова примена, набавка и остало.

Статистике у погледу овог питања изгледају овако:

Области	Број испитаника
Набавка	191
Обрада	257
Рад са корисницима	428
ИТ	453
Правни прописи и њихова примерна	209
Чување и заштита фонда	284
Пројектно пословање	284
Остало	33

На крају анкете испитаници су могли да дају свој коментар, што није било обавезно. Мали број испитаника дао је коментар. Испитаници који су оставили коментар изјаснили су се на следећи начин: похвала за досадашњу организацију акредитовних програма, захвалност ауторима и реализаторима, потребно је да се уведе обавезан енглески за све раднике, ови програми су само форма и све се своди само на законску обавезу, потребно је обезбедити јединствен систем за обраду књига, понуђене теме су добре али су површно обрађене, програми нису иновативни, треба укинути акредитоване програме и препустити библиотекарима да се сами усавршавају, библиотекари из малих средина до сада нису имали прилику да бирају програме за усавршавање, потребно је форсирати раднике а не директоре, предавачи треба да буду реалнији, програми треба да нас уче како аплицирати за пројекте ЕУ, иницијатива Матичне службе НБС да спроведе анкету је добродошла, у стално стручно усавршавање потребно је укључити Катедру за библиотекарство и информатику, увести једнообразне библиотечке програме на нивоу Републике, потребно је обезбедити бољу умреженост и видљивост мањих библиотека на нивоу Србије, избор програма је сужен пошто су се програми понављали, нисам похађао/похађала акредитоване програме од 2006. године не зато што нисам заинтересован/а, него због недостатка новца у установи у којој радим, а коју финансира локална самоуправа, нисмо благовремено и континуирани обавештени о програмима од стране матичне библиотеке, едукација обухвата све области, потребан је већи број предавања, ова анкета је добра идеја да библиотекари кажу своје мишљење, подршка усавршавању, потребно је што мање предавања, а што више радионица са активним учешћем полазника програма, потребан је сертификовани семинар за обуку едукатора, недовољно иновативности, погрешан избор људи који одређују шта ће бити акредитовано, недостају психолошке радионице (како библиотекари виде себе у библиотеци, а како други виде њих), потребно је увести обуку у вези са јавним финансијама и јавним набавкама, увести онлајн курсеве.

Поједини испитаници су искористили прилику да у коментару изнесу и неке личне ставове, али пошто се они нису односили на тему анкете, нису узети у обзир.

ЗАКЉУЧАК

Акредитовани програми сталног стручног усавршавања у Србији представљају нови вид усавршавања за библиотекаре у Србији који је, без обзира на све потешкоће и недоумице, успешно реализован у последње четири године. Утисак који се стиче након ишчитавања анкета и статистика

је да су запослени у библиотекама у Србији заинтересовани да уче, али да на том путу постоје препреке, које нису везане само за одабир и начин реализације акредитованих програма. Препрека на том путу су финансије, неадекватна организација и библиотека и програма, недовољна обавештеност, а неретко и лични приступ било руководилица или запослених.

Статистички подаци показују да је највећи број програма био пријављен прве године, 2014, али је највећи број одобрен 2015. године (26). Највећи број полазника похађао је програме управо 2016. године, када је било одобрено и највише програма. Најмањи број полазника бележи се 2016. године када је било одобрено најмање програма. Резултати анкете показују да је већина испитаника похађала акредитоване програме или су их похађали делимично. Занемарљиво мали број испитаника није похађао акредитоване програме. Из анкете се закључује да је улога матичних библиотека веома битна пошто се скоро половина испитаника изјаснила да је матична библиотека иницирала и организовала њихово усавршавање, док се око трећине испитаника изјаснило да су сами били иницијатори свога усавршавања у жељи да стекну нова знања и науче нешто ново како би што боље могли да обављају свој посао. Више од половине испитаника сматра да је садржај веома битан, те да их је то мотивисало да похађају програме: садржај је био мотивација за похађање програма код 653 испитаника. Ипак, даљи подаци показују да сви они који су похађали програме због садржаја нису задовољни истим. Садржаје програма позитивно је оценила половина испитаника (535), док друга половина сматра да садржаји програма само делимично одговарају њиховим жељама и потребама, а један број полазника изјасно се да није задовољан. У пролог томе иде и податак да 592 полазника сматра да захваљујући програмима може да унапреди свој рад и да примени стечена знања, док се друга половина изјаснила да то може само делимично (394), а неки су се изјаснили да то уопште не могу (62). Ипак, значајан број полазника похађао је програме само зато што је то била законска обавеза.

Што се тиче аутора и реализатора програма, три четвртине испитаника сматра да су они компетентни за теме којима се баве.

Занимљиво је да се по питању тема које би сматрале интересентним значајан број испитаника није изјаснио, иако су навели да треба да буду заступљене и друге теме. Теме које испитаници сматрају потребним односе се на ужу област библиотекарства (набавка, обрада, чување, коришћење), ИТ у свим сегментима, дигитализација, организација културних програма (начин организације и вођења, јавни наступи, вештине презентовања и сл.). У оквиру тема које се односе на језгро струке најчешће се помињу теме везане за завичајне фондове (прикупљање грађе, обрада, чување, заштита, дигитализација, презентовања јавности и популарисање), затим проблеми са сређивањем и обрадом фонда серијских публикација, али и

теме везане за обраду монографских публикација са акцентом на новине у области стандардизације рада, затим теме везане за предметну и стручну класификацију и примену УДК. Што се набавке тиче, захтева се обука за набавку, обраду и коришћење електронских публикација, али и помоћ око спровођења јавних набавки за куповину књига. Тема која је добила велики простор је рад са корисницима. Испитаници сматрају да је потребно да се усавршавају у свим сегментима рада са корисницима: рад са децом и младима, рад са проблематичним корисницима, рад са савременим корисницима који захтевају услугу на даљину, онлајн приступ и електронску форму и сл.

За област ИТ сматра се да су потребне обука за рад на рачунару, ECDL курсеви, помоћ око побољшања веб-презентација библиотека, помоћ у прикупљању, чувању и коришћењу електронских извора и сл.

Тема која се веома често помиње у анкетама је област дигитализације, а обухвата све процесе од саме дигитализације, обраде дигиталног објекта, стандарда у овој области, метаподатака, коришћења ауторских права.

Значајан простор у изјашњавању библиотекари су посветили учењу страних језика, психолошким аспектима струке, јавним наступима, међуљудским односима, примени правних прописа и писању пројеката.

Истраживање по критеријуму „тип библиотека“ није могао бити укључен зато што статистике у библиотекама нису вођене прецизно, тако да већина библиотека није могла да наведе податак о броју полазника по типу библиотека, иако је то тражено. Утисак који се стиче након резимирања резултата је да код нас још увек постоји страх од попуњавања анкета и да се испитаници прибојавају да анкете нису анонимне, те да је то утицало и на дате одговоре.

На крају остаје да се надамо да ће резултати овог истраживања подстаћи ауторе да акредитују више програма и да ће понуда у будућности бити боља, почевши од иновативних програма који се односе на ужу област струке, ИТ, правних прописа, маркетинга и менаџмента па до психологије и осталих граничних области чија примена доприноси успешности пословања сваке библиотеке.

Dobriła Begeņišić
National Library of Serbia,
Belgrade

**ACCREDITED SEMINARS FOR CONTINUING PROFESSIONAL
DEVELOPMENT IN THE LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE
IN SERBIA (2014–2017)**

SURVEY RESULTS CONDUCTED
IN THE NETWORK OF LIBRARIES IN SERBIA

Summary

Accredited seminars for continuing professional development are one aspect of professional development of librarians and library technicians in Serbia. This type of professional development was firstly regulated by the Law on Library and Information Science from 2011. and the Rules on continuing professional development in the Library and Information Science from 2013. Since then, four cycles of this type of professional development have been realized. In order to review the results of current accredited programs, the survey was conducted in the network of libraries in Serbia. The results of quantitative and qualitative survey will be the best indicators for the future organization of accredited seminars for continuing professional development in Serbia.

Key words: accredited seminars, continuing professional development, education for librarians.